

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Ei

Perustelut tiiviisti

Annettu ehdotus tähtää pääasiallisesti taloudellisiin säästöihin unohtaen lain ensisijaisen tarkoituksen eli lapsen edun sekä lapsen oikeuden erityiseen suojeluun ja asettaen toissijaisiksi laadulliset arvot, kuten kuulemisissa lasten ja nuorten esiintuomat työntekijöiden pysyvyyden, luottamukselliset suhteet ja kiireettömyyden.

Palveluiden siirto laista toiseen ei myöskään vähennä leimaavuutta, vaan pahentaa entisestään sitä nostamalla lastensuojelun kynnyttä lähelle huostaanottoa.

Lastensuojelun tilanne on yksi Suomen keskeisimmistä perus- ja ihmisoikeusongelmista, tämä lakiesitys heikentää sitä edelleen.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Esitys on keskittynyt säästötavoitteisiin vastaamiseen, mutta ei vastaa muihin tavoitteisiin.

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

-

Perustelut tiiviisti

-

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

Lastensuojelun asiakkuus alkaa entistä myöhemmin ja päättyy entistä aiemmin, mutta se ei välttämättä ole hyvä asia. Lastensuojelun asiakkuuden kynnyksen noustessa lähelle huostaanottoa, herää huolia:

- Lapsen työntekijä vaihtuu juuri kriittisellä hetkellä. Työntekijällä ei ole aikaa tutustua lapseen ja hänen tilanteeseensa sekä luoda luottamussuhdetta.
- Lastensuojelun kaventuminen tarkoittamaan sijaishuoltoa lisää lasten ja nuorten pompottelua palveluista toiseen. Muutos voi myös vaikeuttaa työntekijöiden keskinäistä yhteistyötä sosiaalihuollon ja lastensuojelun välillä.
- Leimaavuus lisääntyy, kun kynnys lastensuojelun asiakkuuteen on korkea. Kynnys hakea apua nousee, koska lastensuojeluun liittyy entistä vahvemmin sijoitus, huostaanotto ja rajoitustoimenpiteet.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Lapsen edun turvaa nimenomaan riittävän pieni asiakasmäärä, jotta sosiaalityöntekijä voi riittävästi tutustua asiakkaisiin ja luoda luottamussuhteen. Ehdotus jättää epäselväksi sen, mitä mainitut poikkeustilanteet voisivat olla, ja miten ehkäistään sitä, etteivät mainitut tilapäiset asiakasmäärien ylitykset muutu järjestävällä hyvinvointialueella vallitsevaksi normiksi. Ehdotus jättää avoimeksi sen, monellako asiakkaalla enimmäismäärä voitaisiin ylittää ja kuinka pitkäksi aikaa, ja miten ko. tilanteissa tosiasiallisesti voidaan varmistua lapsen edun tulemisesta turvatuksi.

Asiakasmitoituksen joustavoittamisen motiivina on säästäminen, mikä käy taloudellisesti ja inhimillisesti kalliimmaksi yhteiskunnalle loppujen lopuksi.

Lakiesitys ei tarkasti määrittele, mitä poikkeustilanne lapsen turvaamiseksi voisi tarkoittaa. Huolestunut on, että mitoituksesta joustamisen mahdollistaminen tekee asiakasmäärien ylityksiin puuttumisen entistä vaikeammaksi. Jo tällä hetkellä asiakasmäärät ovat liian suuria. Lakiesitys ei turvaa lapsen etua vaan vaarantaa mahdollisuuden tehdä laadukasta sosiaalityötä.

Huoli sosiaalityön ammattilaisten jaksamisesta kasvaa, kun jo nyt heillä on ollut suuria asiakasmääriä ja halua vaihtaa ammattia.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Työnkuvien ja velvoitteiden muutoksia ei ole tehty lakiehdotukseen lapsen etu edellä eli sillä ajatuksella, että muutoksen myötä työntekijällä vapautuisi aikaa enemmän kohtaavaan työhön, vaan sillä tavoitellaan ensisijaisesti henkilöstöresurssien pienentämistä.

Velvoitteiden keventäminen lisää riskiä vääränlaiselle vallankäytölle ja lapsen oikeusturva on vaarassa heikentyä. Kuka on se muu taho joka päätökset tekee ja kuka kantaa vastuun? Ehdotus voi luoda epävarmuutta ja epätietoisuutta ammattilaisten kesken vastuunjaosta.

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

-

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Hyvä, jos odottelu-aika lyhenisi, mutta olennaista olisi ainakin se, että mikäli laki tässä asiassa muuttuu, nykyisenkaltainen kriteeristö asiassa edelleen täyttyy.

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti

-

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Nyt esitetyn ratkaisun mukainen avohuollon palveluiden siirtyminen sosiaalihuoltolain palveluksi lisää entisestään lapsen/nuoren elämässä siirtymiä, vaihtuvuutta ja epävakautta siinä tilanteessa, kun tilanne kriisiytyy ja joudutaan ottamaan lastensuojelulain mukaiset palvelut käyttöön.

Sosiaalityöntekijä vaihtuu, jolloin luottamus täytyy rakentaa uudestaan uuden työntekijän toimesta.

Lastensuojelun avohuollon asiakkuuksista on arvioitu mahdollisesti siirtyvän 9 600 sosiaalihuoltolain mukaisiksi asiakkuuksiksi. Näiden arvioidaan vastaavan erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan määritelmää. Esityksen mukaan erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen omatyöntekijänä toimivan sosiaalityöntekijän, tai omatyöntekijän kanssa asiakastyötä tekevän sosiaalityöntekijän asiakasmäärä rajataan jatkossa 47 asiakkaaseen. Lastensuojelussa sosiaalityöntekijäkohtainen enimmäisasiakasmäärä on 30. Näin merkittävä muutos vaarantaa lapsen edun toteutumisen.

Onko lapsiperhepalveluissa erityisosaamista siihen, milloin lapsen kuuluu siirtyä lastensuojelun asiakkuuteen. Vaatii työntekijältä valtavasti erityisosaamista sekä lapsiperhepalveluista että lastensuojelusta.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

30 vuorokautta on jo todella lyhyt aika arvioida jatkoon tarvetta. 14 vuorokauden aikajänne pakottaa sosiaalityöntekijät tekemään päätöksen vähäisellä tiedolla lapsen tai nuoren tilanteesta. Ehdotus todennäköisesti lisää huostaanottoja ja kustannuksia.

Ei ole myöskään lapsen edun mukaista, että päätökset tehdään hyvin lyhyeksi aikaa kerrallaan. Kriisitilanteissa tärkeää olisi pysyvyys ja vakaus. Jatkuvat ja lyhytkestoiset muutokset eivät edistä näitä tavoitteita. Riskinä on, että tehdään vääräaikaisia päätöksiä, jotka riskeeraavat lapsen ja

nuoren turvallisuuden, kehityksen ja hyvinvoinnin. Siirtykö perhe takaisin peruspalveluihin kiireellisen sijoituksen jälkeen, jos ei nähdä tarvetta huostaanotolle tai sijoituksen jatkamiselle. Tämä lisää vaihtuvuutta, ja ovatko sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut riittäviä perheelle kriisitilanteessa, jossa on päädytty kiireelliseen sijoitukseen. Jatkuvuus olisi kriisitilanteissa tärkeää.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Pidämme tärkeänä, että huostaanoton viimesijaisuus säilyy lastensuojelun periaatteena. Olemme kuitenkin huolissamme siitä, että ehdotettu sääntely saattaa käytännössä nostaa huostaanoton kynnystä liian korkealle. Arvioimme myös, että sääntelyn vaikutukset riippuvat merkittävästi siitä, kuinka hyvin sosiaali- ja terveyspalvelut ovat käytännössä saatavilla. Mikäli palveluihin pääsy on hidasta tai niiden resurssit ovat riittämättömät, voi sääntely johtaa tilanteisiin, joissa lapsen tarvitsema suojele viivästyy. Tämän vuoksi pidämme tärkeänä, että lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja oikea-aikaiseen suojeleluun säilyvät ensisijaisina kaikissa tilanteissa.

Erityisesti väkivaltaa, kaltoinkohtelua tai muuta vakavaa turvattomuutta kokeneiden lasten näkökulmasta on tärkeää, ettei huostaanoton toteuttaminen viivästy sen vuoksi, että erilaisia avohuollon tukitoimia tai muita palveluja pyritään käyttämään tilanteissa, joissa ne eivät tosiasiallisesti kykene turvaamaan lapsen etua.

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Omavalvonnan rooli aivan liian suuri. Miten hyvinvointialueet kykenevät valvomaan niiden sijoitettujen lasten tilannetta, jotka ovat sijoitettu hyvinvointialueen ulkopuolelle. Vaikuttava lastensuojelu perustuu riittävälle valvonnalle.

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoido): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitus sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Pidämme riskinä, että turvahenkilöiden lisääminen osaksi laitosten arkea voi heikentää laitosten kodinomaista ilmapiiriä ja lisätä lasten kokemusta kontrollista ja turvattomuudesta. Erityisesti vartiointiin yhdistyvä näkyvä turvallisuushenkilöstö voi muuttaa laitoksen luonnetta enemmän valvovaksi kuin hoidolliseksi ympäristöksi.

Arvioimme, että lasten ja henkilökunnan turvallisuuden kannalta merkittävämpää olisi huolehtia siitä, että laitoksissa on riittävästi koulutettua hoito- ja kasvatushenkilöstöä sekä riittävä osaaminen kohdata vakavasti oireilevia lapsia ja ehkäistä väkivaltatilanteita ennakoivasti. Turvahenkilöt voivat auttaa yksittäisissä tilanteissa, mutta ne eivät korvaa riittäviä henkilöstöresursseja, osaamista ja hoidollista työtettä.

Pidämme myös tärkeänä, että turvallisuusratkaisujen käyttöönotto ei johda siihen, että rakenteellisia ongelmia, kuten henkilöstövajausta tai riittämätöntä koulutusta, pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti vartiointia lisäämällä.

Turvahenkilöiden palkkaaminen laitoksiin ei pitäisi olla automaatio vaan tarvittaessa väliaikaisesti tehtävä turvatoimi.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

Arvioimme, että yhteydenpidon rajoittamisen laajentaminen lapsen sosiaaliseen verkostoon voi lisätä riskiä siihen, että myös lapsen hyvinvoinnin kannalta tärkeisiin ihmissuhteisiin puututaan. Erityisesti sijoitettujen lasten kohdalla ystävät ja muut läheiset voivat muodostaa merkittävän osan heidän turvaverkostostaan.

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Jälkihuollon palveluiden siirto sosiaalihuoltoon voi heikentää entisestään palveluiden saavutettavuutta. Aikuissosiaalityössä ei välttämättä ole erityisosaamista lastensuojelutaustaisten nuorten tukemiseen. Jälkihuoltoa on jo heikennetty paljon viime vuosina. On (sijaishuollossa käytetyn) rahan haaskaamista, jos sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten tukemiseen ei panosteta. Onko nuorella jatkossa oma työntekijä ja toteutuuko subjektiivinen oikeus jälkihuoltoon? Harkinnanvarainen jälkihuolto tulisi säilyttää mahdollisuutena. Sen poistolla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta se voi olla merkittävä tuki yksittäisten nuorten elämässä. Lisäksi olemme sitä mieltä, että jälkihuollon ikäraja tulisi palauttaa 25 vuoteen, jolloin voidaan vahvemmin tukea nuoren aikuistumista ja kuntoutumista.

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantumista koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

Muutokset tulevat aivan liian nopealla aikataululla.

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

-

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Ei anna. Taloudelliset vaikutukset ovat lyhytaikaisia, mutta lakiehdotuksesta ei käy ilmi millaisia pitkän aikavälin taloudellisia vaikutuksia ehdotuksella on muuallekin kuin lastensuojelun kustannuksiin. Vaarana on, että ehdotukset tulevat pitkällä aikavälillä yhteiskunnalle kalliiksi, kun lapset, nuoret ja perheet eivät saa riittävää tukea ja palveluita.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

-

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

27. Vapaamuotoiset huomiot

Osana lapsivaikutusten arviointia toteutettujen kyselyiden ja kuulemisten vastauksissa "korostuivat lapsen aidon kuulemisen ja osallisuuden merkitys sekä pysyvien, luottamuksellisten aikuissuhteiden tärkeys. Työntekijöiden vaihtuvuuden ja koetun kiireen todettiin heikentävän avun vastaanottamista. Vastaajat toivat esiin puutteita tiedonsaannissa ja palveluprosessien ymmärrettävyydessä." Tämä lakiesitys säästötavoitteineen, asiakasmitoitusten joustoineen ja lasten asiakkuuksien siirtymisineen sosiaalihuoltolain piiriin huonontanee tilannetta entisestään esim. pysyvien työntekijä- ja aikuissuhteiden osalta. Jo nykymallilla lapset ja nuoret kokevat turvattomuutta työntekijöiden vaihtuvuuden ja kiireen vuoksi muutoinkin erittäin haastavissa tilanteissa.

Nykyisten lastensuojeluasiakkuuksien siirtymistä sosiaalihuoltolain piiriin perustellaan varhaisella avulla ja matalan kynnyksen tuella. Esityksessä ei ole riittävästi arvioitu sitä, miten sosiaalihuoltolain mukaisella työntekijällä on riittävästi aikaa perehtyä lapsen ja perheen tilanteeseen asiakasmitoituksen ollessa suurempi kuin lastensuojelun työntekijällä. Jo nyt hyvinvointialueet ovat kiristäneet erilaisten palveluiden saamisen ehtoja ja niitä myönnetään aiempaa lyhyemmäksi aikaa. Jos varhaisen tuen palvelut eivät ole riittävän saavutettavia ja tehokkaita, vaarana on, että lapsen asiakkuus väistämättä siirtyy lastensuojelun piiriin.

Lakimuutoksia tulisi tehdä lapsuudensuojelu edellä, eikä säästöt edellä, mitä nyt on tehty.

Saloheimo Mervi

Auta Lasta ry / Veturointi-toiminta - Lausunnon ovat valmistelleet Auta Lasta ry:n Veturointi-toiminnassa mukana olevat lastensuojelun kokemusasiantuntijat.